

Abonamentul:

pe 1 an 5 cor.
pe 1/2 an 2-50
pe 1/4 an 1-25

ROMANIA:

pe 1 an 7 lei
pe 1/2 an 3-50

TARA NOASTRA

REVISTĂ SĂPTĂMÂNALĂ.

Redacția
și
administrația
SIBIU
NAGYSZEBEN
strada Morii 8.

Ghedeonii.

Zilele aceste se țin la Berlin conferența interparlamentară la care iau parte reprezentanții tuturor neamurilor civilizate, ca în numele culturii și al sentimentelor umanitare să încreeze într'un răvaș trecător durerile lumii... In cuvinte cumpănite, cu violența domestică a oamenilor culti, în fraze rotunjite de un cumpăt diplomatic se vor infiripă din nou năzuințele unui vis zadarnic... Se vor spune cuvântări mișcătoare și se vor slăvi virtuțile evanghelice, se va cere revărsarea păcii și a buneii învoiri pe pământul chinuit... In această atmosferă de evanghelie se va ridica un glas de clopot și galeria mișcată va admira frumosul bariton al unui bărbat cu distinse maniere de aristocrat... Va vorbi contele Albert Apponyi și într'o franțuzească ireproșabilă, cu eminente calități de orator și logician va desfășura postulatele spiritului modern... Va vorbi despre binefacerile muncii netulburate și de roadele păcii, care trebuie să vie... Vor fi desigur aplauze când nobilul conte va părăsi tribuna... Și dacă după acest frumos succes al unei oratorii fără greș — se va ridica din cutare colț o voce liniștită și va spune, că rezultatul practic al acestei morale superioare e în țara nobilului conte cel mai rușinos pomelnic al persecuției omenesti, — baritonul tremurat al ministrului Apponyi va tresări cu demnitate: — Domnilor, e ade-

vărat că sub ministerul meu s'au reparatizat vre-o 180 de ani de închisoare și cam tot atâtea mii de coroane pentru agitatorii fără suflet ai neamurilor nemaghiare din țara mea... Dar trebuie să păzim integritatea statului, să apărăm liniștea cetățenilor... In țara mea popoarele sunt mulțamite și numai rebelii izolați strigă de persecuție. Ei mint și imbată lumea. Vedeți și visătorul bătrân Björnson — a fost tras pe sfoară... Dar ca să cunoașteți adevărul curat (și aici va zâmbi nobilul conte fluturând o gazetă), ca să vedeți, să-mi dați voie să vă cetească scrisoarea deschisă a unui român, a unui om de litere, a profesorului de universitate, românul Alexici adresată înșelului uriaș dela nord..."

Cam astfel ne inchipuim întreagă mascarada și astfel interpretăm tendințele noului certificat de decrepitudine morală a cunoscutului Thersit... E prea evidentă păcătoșia și vor fi negreșit oameni s'o lămurească. De aceea nu ne tulbură nici impresia ce va trezi acest lamentabil argument.

E alta împrejurarea care ne oprește o clipă și ne pune pe gânduri... E faptul că acest sicofant nu e singur, o pecingine izolată pe-un corp sănătos, ci e reprezentantul tipic al unei specii.

Nu vedeți, — zi de zi răsar tot mai multe ființe hibride, indivizii cu mentalitate coruptă, cari se smulg din rândurile noastre și caută să justifice cu condeiul lor închiriat, toată mizeria păcătoasă, toate șicanele în care se sbate poporul nostru... Și nu vi-se pare un fe-

nomen curios că cei mai mulți din acest transfugi se desfac din o singură tagmă din ceata intelectualilor: sunt profesori! — Azi unul, mâne altul. S'a infiripat o fa-langă întreagă, cu căpetenii și ostași. Sunt tot mai mulți acești ghedeoni. Sunt ghedeoni bătrâni podagroși, căpătuiți în ajunul pensiei, sunt ghedeoni cari încă n'au ajuns și sgribură în așteptare. Mai sunt și pui de ghedeoni și se clocesc zilnic sub aripile ocrotitoare ale necinstei... Noi nu le-am făcut pomelnicul deși ar fi instructivă pentru studiul criminalismului nostru național o înșiruire a păcatelor, dar aruncăm la repezeală pe hârtie numele cari se aștern în pripă. Cunoașteți cu toții acest pomelnic și rostul ierarhic al fiecăruia: Moldovan, Alexici, Kupăr (Ghedeon), Costa, Șiegescu, Ionescu, Viciu, Sabo... Cetitorii numără pe degete, și completează lista.

Și acum te întrebi nedumerit: cum se face, că sufletele cele mai chinute de îndoială, condeiele cari se vând, se recrutează tocmai din rândurile acestora cari ar trebui să săvârșească la noi apostolul literelor? Să fim în fața unor apariții ce ne înfățișează uneori spiritul de cosmopolitism al unui modernism avansat? Să fie acesta glasul științei rigide care plutește deasupra frământărilor vremelnice și nu se poate smulge din contemplarea eternității?... Vai, să nu ne trământăm mintea: e cu mult mai vulgară și cu mult mai clară psihologia acestor mici erostrați...

Lăsând laoparte păcătoșia sufletească, boală de ordin particular fără

VIEAȚA LITERARĂ.

O singură dată mi-a părut rău că sunt Român: când am auzit în piața Teatrului din București cântându-se „Deșteaptă-te Române“. In fruntea celor ce manifestau pentru limba românească erau domnii Iorga și Scurtu și cântau și ei cu putere imnul lui Murășan, iar glasul lor nemelodios suna urit și falș în concertul de stradă. Și mi-am zis atunci: de ce oare oameni cu auz așa de rebel față de armonie și cu glasuri așa de stridente se amestecă în cor și-ți tulbură plăcerea de a gusta o melodie solemnă? Nu știi ei, că un cântec, desprins din buze profane, e ca o icoană intinată și că versul rostit de nepricepuți se banalizează?

Ah, de n'ar fi dorința asta irezistibilă de a face ca alții și indemnul acesta contagios de amestec în toate! In pieptul omenesc se nasc însă atâtea dorinți și ele te mână pe atâtea căi, încât e o adevărată artă să vezi: cari din aceste doruri pot fi împlinite și unde este calea pe care ajungi la ceva. Celce vrea să le îplinească pe toate și se incurcă pe toate cărările, se rătăcește și-și face lui și altora o mare nedreptate.

Dintre prietenii mei Zaharie Bărsan este acela care mai curând și-a ales un drum propriu.

„Ich singe wie der Vogel singt“, — eră deviza întâii lui tinerete. Și cântecul, frumosul, arta i-au fost singurele călăuze în drumul pregătit pentru un rol de „modest slujitor la altarul artelor“. Este acesta un rol așa de rar, așa de greu și de ingrat la noi, îndeplinirea lui e totdeauna primejduită, fiindcă noi aștia alți, lumea de mici negustori ai vieții, nu avem darul de a ne cobori într'un suflet curat de răspânditor al frumosului și fiindcă-i ieșim în cale cu măciuca, în loc de-ai presăra urmele cu flori.

Bietul teatru român! Copilul e abia născut și înfășat în scutece și iată binevoitoarele ființe aleargă din toate părțile cu sfaturi limbute, să-l răsfețe sau să-i urzească norocul. Domol, domol, că-l sufocați cu dragostea voastră!...

La leagănul copilului stă Z. Bărsan și printre ursitoarele venite să cârtească iată-l și pe d-l Iorga. Se putea altfel? Se putea ca d-sa, cel mai refractar pentru tot ce e cântec și joc și artă, să nu ridice glasul? Se putea să scape prilejul de-a spune un cuvânt, când vorba d-sale e așa de ieftină și se imbie ea singură la toate?

Artistul se oprește un moment, mirat de peatra aruncată. Apoi se întreabă: ce caută profanul în altarul meu? D-l Iorga e istoric și combate pe Jidani. D-l Iorga e un realist și vrea să ajungă departe. Cu noroc și cu bine! Dar ce caută pe terenul străin de d-sa?... Și gândindu-se la toate aceste, artistul se mârșește tot mai

mult. Fruntea lui senină se încruntă și pentru întâia oară părăsește rolul de cântăreț și încinge spada de luptător. Și se bate abil, se bate cu căldură pentru amorul propriu jignit și pentru amorul artei. Iar noi privim zimbând la această încăerare. Noi știm că superioritatea e pe partea lui, căci vorbește într'o chestie specială un om care de zece ani s'a dedicat studiului teatrului, pe când în fața lui este un om cu alte îndelniciri, d-l Iorga, „care de zece ani n'a fost decât la o singură reprezentație dramatică și ale cărui cunoștințe dramaturgice se mărginesc la Herșcu Boccegiul de Alexandri și la Hangița lui Goldoni“. Și mai știu că Bărsan este ce e drept o fire tăcută și blândă, dar un adânc cunoscător de suflete și un bun analizator la nevoie. El poate să ne dea caracterizări cu totul interesante. Și fiindcă celce vorbește este el însuș un literat de o valoare în multe privințe superioară d-lui Iorga, — ori cât de mare istoric ar fi acesta — cuvântul artistului nu este o pleavă aruncată în vânt, ci cade cu greutate asupra adversarului său.

Și s'a întâmplat pe cum ne-am așteptat. Grele și respicate cad vorbele de pe buzele artistului mârșit. Din o simplă apărare, ele se prefac într'o invinuire energică. Citească orișicine și vază:

„Dece opinia publică se ocupă atât de mult „de d-l Iorga“ — se întreabă cu drept cuvânt.

rețetă, orbecăirea acestor suflete are și un izvor comun. E lipsa unei *culturi naționale*, a unei educații care să-și tragă rădăcinile din spiritul unei conștiințe de demnitate națională. Ghedeonul nostru e un product specific al celor două-trei decenii din urmă. Ghedeonul nostru s'a frecat de zidurile școalei maghiare. Aici a învățat carte, aici și-a lustruit mintea. In această atmosferă străină i s'au infiripat cele dintâi tresăriri ale conștiinței. Aici a fost umilit în credințele lui deacasă, aici i s'a pipernicit zi de zi indemnul de solidaritate cu cei rămași în satul lui. Suflet slab, maleabil, a ieșit biruit din luptă. A înghițit, a tăcut, s'a plecat și în urmă s'a dat în vins. Toate proporțiile mari ale manifestărilor omenesti el le vede într'o singură înfățișare: oraș mare Pesta, poet genial Arany János, filozof Alexander Bernát. Și așa s'a cufundat zi de zi în acest labirint nenorocit. A început să vorbească, să cetească, să cânte, să iubească ungurește. Și e la urma urmei firesc sfârșitul acestei povești urite. Ce mai poți aștepta pentru neamul românesc dela un om a cărui viață sufletească a apucat aceste cărări? Ghedeonul se va gândi rar acasă, se va duce și mai rar. Și dacă se va duce, se va simți străin de tot. Acolo nu găsește numărul cel mai proaspăt din „Budapești Hirlap“, nici nevasta lui ungueroaică nu are societate. Va simți seara nostalgia cuibului părăsit. Il cheamă opereta dela „Vigszínház“ și-l enervează oamenii din jur, acei țărani buni și simpli de cari se ferește nevasta lui... Și când va urca în vagon va simți o ușurare, mulțumirea caldă a omului în ajunul unei fericiri...

Că de aici până la trădarea de neam nu mai e nici un pas, se înțelege. Că mai caută Ghedeonul câte-o formulă de împăcare a conștiinței naționale slăbănogite cu situația, încă se înțelege. Băiatul lui de sigur nu va mai căuta. Acesta va fi unguer de pur sânge. Dar tatăl lui se mai sbate: face pe „moderat“, scrie la gazetă când ungurește, când românește, ori trimete scrisoare lui Björnson.

Cât de jalnic, cât de monstruos e acest portret... Și când te gândești, că molochul nu e sătul încă, că cere jertfe zilnice... Condeii ți-se oprește și te întrebă îngrozit: — Doamne câți mai avem de dat?...

Tăcere... tăcere... Se înțelege că tot de „Telegraful“ vine vorba, gazeta logodită cu tăcerea. De câteori e trasă la răspundere, se face că n'aude și tace... tace... Zilele acestea s'au publicat în presa noastră rânduri deosebit de compromițătoare la adresa P. S. Sale Metropolitului Mețianu. S'a formulat anume acuza categorică, că P. Sf. Sa ar fi avut legăminte dubioase cu guvernul, căruia se angajase a-i aduce servicii... S'au adus dovezi și nume în această afacere urită. Se vorbește de-o scrisoare a mitropolitului ortodox adresată secretarului ministerial *Silviu Suciu*, care pentru un act de indiscreție în legătură cu această scrisoare a trebuit să se retragă la pensie... Se spune că în această scrisoare ar fi vorba de angajamentele luate de Mitropolit față cu guvernul actual... Se mai spun și altele. Aceste acuzații neobișnuit de grave au văzut lumina în cele mai cetite ziare ale noastre, ba au fost publicate pe larg și în presa din România. Noi nu le știm temeiul, dacă aceste invinuirii sunt adevărate sau ba. Și accentuăm aci, fiindcă dorim să solicităm din nou „Telegrafului“ o lămurire, o rectificare... Pentru Dumnezeu, e vorba de patronul gazetei. Nu mai merge cu tăcerea: Tălcuirea „fericirilor“ cu care se împodobesc de câteva săptămâni coloanele „Telegrafului“ nu poate fi o compensație. Cel mult ni se mai repetă încă odată apostoliceasca axiomă: „Fericiti sunt cei săraci cu duhul“... dar asta o știam noi demult... Noi am dori o lămurire... Pe semne tot d-l Babeș va veni cu niscai „indigetări“... Să vedem...

Ministrul cultelor și al instrucției publice a aprobat cu rezoluția dela 12 Septembrie a. c. Nr. 103632 Elemente de geografie și constituție de R. Vuia, apărută în tipografia diecezană din Arad. Prețul 60 fil.

D-l Iuliu Vuia a pus la dispoziția ven. consistoare, sibiian, blăjean, aradan, gherlan, caransebeșan și a vicariatului maramurășan câte 100 garnituri Tabele de cetire și instrucții metodice a metodei sunetelor vii, pentru a se distribui gratis școalelor noastre.

Împărțirea cercurilor electorale.

Au fost până bine de curând o seamă de oameni, cari au pus nădejdi mari în viitoarea lege despre votul universal.

Cunoscând noi tot trecutul celor dela cărma țării și mai cunoscând și dragostea ce o au față de toată suflarea nemaghiară, nu ne-am făcut iluzii și nu am legat prea mari nădejdi nici de această reformă, pentru că ar trebui ca să se desbrace frații maghiari de toată firea lor egoistă, ca să se avânte până la atâta, cât să facă și o lege adevărat europeană — dreaptă, egală pentru toți — ținând seamă de pretențiile juste ale cetățenilor, cari constituie statul ungar.

Se pare însă că în meritul acestei legi îi leagă cuvântul dat, — domnitorului, și nu vor putea să se folosească de toate chițibușurile cum ar fi pofta inimii lor.

Deodată cu legea despre votul universal însă se va face și o nouă împărțire a cercurilor.

Stăpânitorii noștri sunt mari meșteri în ale geometriei politice și nu-i întrece nici un popor de pe fața pământului. Și până acum au făcut pe acest teren adevărate minuni.

Au împărțit cercurile electorale, comitatele, preturile așa fel, că om să fi să poți afla alte rezoane ce i-au condus la împărțire afară de cele politice, de a strivi, de a anihila, de a face să iese la iveală ai tăi cei puțini, și a pune în umbră și la întunec pe cei mulți, pe cari nu-i poți mistui.

N'ai decât să iai privire la cercul românesc al Vințului-de-jos, cu centrul în Vinț, o localitate la marginea comitatului — unde trebuie să meargă la vot alegătorii din Loamneș, Mândra, toată valea Săcoșului și o parte considerabilă a comunelor românești de pe Târnave — pe simplul motiv, că în Vinț își au locuința câțiva proprietari maghiari, mai mulți evrei — decât în toate celelalte 50—80 de comune ale cercului. Centrul natural eră să fie Blajul ori

„Fiindcă d-sa scrie mult și vorbește multe; fiindcă se amestecă îndrăzneț în toate, se leagă de persoane și de fapte, astăzi într'un fel, mâne într'altul, astăzi afirmând una, mâne silit să o retracteze. Cu o conștiință și o responsabilitate așa de elastice, atrage pe unii prin volubilitatea frazei sale, respinge pe alții prin eșirile dezordonate, prin trivialitatea stilului și nestatornicia gândului, căutând mereu să facă sgomot în jurul său și reușind astfel să-și vadă numele în „continuă circulație“.

Inceputul acesta de caracterizare e admirabil de just. Dar iată mai departe:

„Eu nu voiesc să mă improvizez în judecătoria d-lui Iorga și dacă nu se legă și de mine, de unul dintre cei mai pacinici publiciști, nu eră să-mi tipăresc aceste sincere reflexiuni. Este însă un principiu german: *leben und leben lassen*. Trăește, fă-ți mendrele de apostol, dar nu-ți întemeia activitatea pe paguba morală a altora... In netoleranța și egoismul tău, nu căută să păgubești pe alții, jignindu-i cu vorbe grosolane, cu glume proaste și cu aprecieri absurde, provenite din mania de a aprecia“.

Și asta-i just. E un principiu pe care Bărsan îl stabilește aici în mod logic. Vanitatea și egoismul trebuie să-și aibă și ele marginile lor și d-l Iorga ar trebui să învețe odată, că între oameni civilizați talentul și munca fiecăruia trebuie respectate. Câți nu i-au mai spus-o d-lui

Iorga, dar răspunsurile d-sale au fost totdeauna insultătoare, — căci privilegiul insultelor îi aparține.

„Vă rog să credeți — zice Bărsan în această privință — că insulta este o veche practică a d-lui Iorga, e un sistem. De câteori îl veți ataca pe nedreptul, d-sa va poză în victimă și va arăta pe larg și în ton sentimental, că a avut dreptate. Dar când îl vei lua de cuvânt și îi vei dovedi obiectiv greșelile, când îți vei arăta indignarea pentru micile d-sale răsbunări și atunci nedrepte, d-sa, sau se va preface că te ignorează și în acest caz te va pândi până la un moment potrivit, sau va spicui vr'un crâmpei de frază și va căuta să te măsoare de sus, cu îngâmfare. In cele mai multe cazuri însă, d-sa preferă să alunece dela subiectul discutat, evitând a da prilej de lămurire definitivă din care ar rezultă amestecul d-sale nepotrivit; îi place să scape prin tangentă, cu câte o glumă ușoară, cu câte un joc de cuvinte tras de păr. Iar partea cea mai urită și bizantină a d-sale este „obiceiul de a preface orice chestie de principiu într'o chestie personală și de-a insulta urt“.

In această analiză d-l Bărsan își ajunge apogeul. Nici odată cuvinte mai drepte și mai concise despre d-l Iorga nu s'au rostit. Adevărul îl pot confirma toți câți au venit vreodată în atingere cu d-l Iorga și se vor convinge de el toți câți de aci înainte vor avea cu dânsul de lucru.

Dar mai actual devine Bărsan în pasagiul în care slăbește relațiunile pretențioase ale d-lui Iorga cu Ardealul.

„Primit la început cu dragoste și încredere d-sa a pornit să-și închipue cu timpul că a cucerit provinciile subjugate și că e chemat să le conducă el însuș din București sau din Valeni. Ar vol ca orice mișcare politică și culturală să plece dela d-sa și să aibă aprobarea d-sale. Ar vol ca tot d-sa să conducă pe deputații români, „Asociația“, ca și „Societatea de teatru“; se amestecă, dă sfaturi, spune năzbătii în necunoștința oamenilor și a împrejurărilor; se încruntă și blastamă pe ceice îndrăznesc să înainteze fără să țină seamă de sfaturile d-sale anodine. Și văzând că în afară de câțiva naivi nimeni nu rămâne stupefiat de vârtejul cuvintelor sale, indignarea-i crește și autoritatea-i scade treptat. Și eu cred că e bine că d-l Iorga pierde legătura cu opinia publică din Ardeal, căci cu patimile d-sale mărunte, cu mulțimea de vorbe mari și goale, cu nestabilitatea gândurilor și sentimentelor d-sale, nu eră de nici un folos acolo“.

Și Bărsan are și aici dreptate cu vârf și indesat. Iar dacă scriitorii ardeleni și fruntașii politici îl vor aproba, se vor găsi totuș anonimi simpatici și minți plâpânde încă, băeți buni și plini de idealuri, cari se vor supăra pe francheta lui Bărsan și vor lua în fraze ditirambice apă-

Alba-Iulia — dar numai nu Vințul-de-jos. Ei dar geometria politică, cerea o atare împărțire ca și care mai pocită abia se găsește pe rotogolul pământului. Tot așa e și cercul românesc al Ighiului cu centrul în Ighiv. Din aceleași considerante ca la Vinț, au să vină alegătorii din Bucium, din Abrud-sat și de pe valea Ampoiului — pânăce centrul a putut fi Zlagna ori Abrudul, căruia tot din motive politice și de rassă, i-s'a dat un cerc de alegere, separându-se Abrud-satul de Abrud-orăș, ca să fie asigurată majoritatea pe seama maghiarilor din Abrud.

Deci împărțirea veche a fost cum să vede cât se poate de revoltătoare, făcută anume ca românii să nu poată alege decât cu cele mai mari jertfe reprezentantului lor în parlament. Noua împărțire cum vestesc ziarele maghiare cari stau aproape de ministrul Andrássy, are să fie și mai blăstămată. Se spune anume, că în viitor Ocna-Sibiului, Făgărașul, Cisnădia și Sebeșul-săsesc au să formeze un cerc — de sine înțeles săsesc-maghiar.

Și cum sașii noștri nu pot fi siguri de majoritate, vor face ca și până acuma, vor cedă maghiarilor cercul pentru unele favoruri particulare.

Așa se zice, că va formă Orăștia cu Petroșeni, Hațegul și Hunedoara împreună un cerc, care iarăș va avea să fie cerc maghiar.

Aceste și alte năzdrăvăni impun deputaților noștri datorința, ca să lupte cu toate armele legale contra împărțirii cercurilor așa cum se proiectează, căci o atare împărțire e și mai rea pentru noi, ea înseamnă nimicirea noastră ca factor politic și scoaterea noastră din barierele constituțiunei, cari asigură drepturi tuturor cetățenilor, pânăce împlinesc datorințele față de stat.

Și dacă cu puterile lor nu vor putea împedea acest atentat ce se face în viața noastră politică-națională, nu se va găsi între noi om, care să-i judece văzându-i, căutând alianță cu social-democrații, cari și ei desmoșteniți ca și noi luptă, luptă desperată ca să își asigure prin legea nouă drepturi, pe cari până

aci înzădar le-au căutat și înzădar le-au cerut.

Din contră stăruim ca să caute cu orice preț această alianță, care o cer interesele noastre cele mai vitale.

E o poveste că socialiștii sunt contrari bisericeii. Ei sunt contrari ai bisericilor cari au îngrămădit milioane și miliarde în lăzile de fer, față cu bisericile române, socialiștii nu sunt și nu pot fi dușmani, și aceasta ne face posibilă apropierea și conlucrarea cu ei.

În ajunul zilelor mari nu e bine să despiciăm firul de păr în patru, ci să ne vedem de pielea noastră, fiind îndreptat pumnalul drept spre inima noastră.

Banca de asigurare „Transilvania“.

La anul 1868 învățătorul *Visarion Roman*, cel care întemeiasă și banca „Albina“ din Sibiu, cu avocatul *Ilie Măcelariu*, au cutrierat toate centrele locuite de români, îndemnându-i să subscrie obligațiunile ca acții de întemeiere și să se facă membri la banca de asigurare „Transilvania“ din Sibiu, asigurându-și averile contra pericolului de foc și capitale pentru viață. Asigurarea averilor contranemiciei prin foc și de capitale pentru viață sunt trebuințe economice netăgăduite, și poporul și le-a asigurat și le asigură și astăzi mai cu preferință la „Transilvania“, în credință, că le face la o instituțiune sinceră neamului său.

Așa în decurs de 40 de ani s'a dezvoltat acest institut și are azi conform raportului direcțional un fond general de K 404,020-50
un fond de garanție de „ 43,047-50
și un fond de pensuni „ 147,922-79

Laolaltă fonduri de K 594,990-79
și a plătit pe anul 1907 salare și spese la controlă K 57,908-94
la agenturi „ 18,879-17

laolaltă K 76,788-11
pentru administrația sa; iar ca profit curat a realizat în 1807 în secția I. K 2,846-85
II. „ 1,169-81
de tot K 4,016-66

Expun aceste trei momente ce pare, că au provocat amărăciune și desbinare între românii noștri și sașii dela centrală.

Salarele se aruncă ca și cu lopata pe funcționarii sași, față de ei regulamentul se aplică ad literam, ei ocupă funcțiile aproape cu desăvârșire, pe când pe funcționarii români îi pun afară de regulament; iară mersul afacerilor și câștigul realizat cu toată dragostea românilor pentru acest institut ca public contribuent în clientelă e așazicând o batjocură.

Au avut deci mare dreptate membri români din direcție și consiliul administrativ, să demonstreze față de bruscare sașilor la alegerea incorectă de director executiv prin repășire.

Dar aprețiam și ținuta conservativă a d-lui Lissai.

O avere și o instituție ca „Transilvania“ nu o putem, nu e permis s'o desconsiderăm, nici s'o abandonăm, ca să lungece ca para coaptă în gura p....

Nimeni n'a făcut așa, ca să răsbune și nedreptățile făcute la sute și mii de români, acuzați pentru restanțe de premii, pentru cari sășciorii noștri nu purtau nici un rizic și-i citau pe bieții oameni cale de peste 100 kilometri în ger și timp de lucru, unde în conțelegere cu judele sumar îi judecă încassând pe nedrept mii și mii de pe bieții oameni neștiutori de legi.

De altă parte direcția adună prin agenturile principale atâtea plenipotențe de voturi, de câte avea necezitate pentru majoritate în adunările generale. Și eră deajuns să fie în aceste adunări de față 100 de sași à 5 voturi conform §. 17 din statute fac 500 voturi, firește tot dela românii, cari plenipotențiau blanc.

Dar lucrul nu trebuie lăsat într'atâta.

50 de membri din Sibiu și jur să se întrunească, să organizeze mișcarea și conform § 19 din statute să ceară și să conducă acțiunea unei adunări extraordinare menită a sană veleitățile fraților sași și a da institutului de nou prestigiul avut la popor.

rarea idolului lor. Lasă că-i bine și asta! Să perziste ei în credințele lor, căci cu cât vor crede mai mult astăzi, cu atât mai urită le va fi decepția mâine, când vor ajunge să înțeleagă.

Dar fabula are și o morală:

Nu e bine ca cineva să apuce pe mai multe căi deodată, căci se poticnește. Rău face omul că se încearcă să cânte imnul național, când natura nu l-a înzestrat cu voce și auz. Nefiind genii universale, ascultați mai bine de sfatul poetului care zice: „Nu siliți natura!“ — Da, nu siliți natura, rămâie fiecare la ceea ce poate și ce a învățat, unul la istorie, altul la artă, al treilea la foiletoane. Țărmurească-și fiecare țărîmul său, căci din potrivă ne certăm și... și i rușine mare!

II. *Chendi.*

Dintr'un carnet.

Iubirea și admirația cu cât cresc, cu atât se depărtează.

Inteligența necontrolată de rațiune, e ca părul desfrânat, ale cărui unde prind bine în scocul unei mori, dar înecă florile din cale...

Dacă mă injură dușmanul eu pot să-mi zidesc o casă, dar nu mi-o pot zidi când vine prietenul și mă ține de vorbă... —e—

Regret...

Printre bolțile de frunză

Înălbînd cărarea

Luna plină își așterne

Tremurarea...

Umbra bolților urzește

Pe cărări dantele,

Cântec de privighetoare

Urcă 'n stele...

... *Și cum trec rătăcitorii,*

Svon din frunză 'n frunză

A pornit pădurea toată

Să-i ascunză.

Cum mi-e dor de tine-acuma!

Luna fermecată,

N'am văzut-o noi alături

Niciodată!...

Victor Eftimiu.

FRANCISC HERCZEG.

Olga îmbătrânește.

(În literatura maghiară mai nouă, Francisc Herczeg e una din figurile cele mai marcante. Povestitor de talent, bun scriitor dramatic, Herczeg se impune nu atât prin profunzimea concepției, cât prin fineța și gustul ales cu care poate pluti la suprafață. E unul din scriitorii cari au cucerit publicul și au răspândit în pătri largi dragostea de cetit. A scris o mulțime de nuvele și schițe, mai multe romane ca: „*Sus și jos*“, „*Mutamur*“ etc. A scris o serie de comedii și drame, din cari cele mai reușite sunt: „*Fetele Gyurkovits*“, „*Brigadierul Ocskay*“, „*Bizanțul*“ etc. Herczeg e de-o rară fecunditate, care i-asigură mijloace materiale excepționale. Ca cei mai mulți din oamenii de talent ai Ungurilor, astfel și Herczeg e de origină străină. Se trage din familie germană și e născut la anul 1863 în Vârșet. Părinții lui trăiesc și astăzi și poartă numele german: Herzog. Băiatul, Franți însă, a fost înghițit de valurile maghiarismului și mai deunăzi, când eră deputat făurea în rând cu alții, săgeți de carton împotriva neamurilor nemaghiare din țară.. Probabil, își zicea omul: se cere..)

Vino, tu zână cu ochii triști a toamnei care ofilește livada, vino tu și-mi ajută să cânt femeia cu trupul mlădios... Știi femeia, care se laudă că a izbutit să oprească roata vremii și care — după ce de atâteaori și-a serbat a treizeci și treia zi a nașterii — într'o după masă a îmbătrânit cu douăzeci de ani.

Căci nu sunt adevărate pilduirile povestășilor gureși ce spun că viața omului se aseamănă cu lumânarea care arde și scade clipă de

De nu se va face aceasta, poporul va trece tot la institutele jidovești de asigurări, unde parte mare și așa cu unele corporațiuni bisericesti a fost nevoit să treacă.

De nu va succede însă; atunci biserica să întreprindă însăși prin organul său epitropial afacerile de asigurări, eliberându-se pe sine și poporul de a fi contribuenți cu milioanele sale la străini, pe când noi și cultura noastră luptăm cu sărăcia.

Ion Simu.

REVISTA POLITICĂ.

Libertatea de presă în Ungaria. Iarăș se va deschide și se va închide temnița din Seghedin sau Vaț, ca să între și să nu mai iese, câteva luni, un om naiv care a crezut în libertatea de presă din Ungaria...

Curtea cu jurați din Târgul-Murășului a mai condamnat și un „agitator“ primejdios. „Gazeta Transilvaniei“ din Brașov, a reprodus, precum a reprodus toată presa europeană, alături de presa șovinistă din Budapesta, un articol „L'oppression magyare“, publicat de prietenul popoarelor asuprite Björnsterne Björnson în „Courrier européen“ din Paris... Crimă de înaltă trădare de patrie care trebuie pedepsită aspru, fără milă...

D-l I. Spuderca, luând răspunderea pentru acest articol reprodus, a și fost pedepsit aspru, fără milă, — la trei luni închisoare și 500 de coroane amendă în bani!

Calvarul nostru începe să fie tot mai greu. În preajma conferenței de pace din Berlin „Tribuna“ dela Arad a publicat un tablou al proceselor politice pornite împotriva naționalităților nemaghiare de când a ajuns la stăpânire coaliția. Te îngrozești când citești bilanțul final al acestui tablou: în doi ani de zile, s'au adus împotriva noastră pentru „agitatie“ 226 sentințe prin cari cei acuzați au fost condamnați, în total, **la 181 ani 3 luni și 6 zile închisoare și 89,087 cor. 50 b. amendă în bani!**

Și șirul procesului nu s'a terminat încă. În preajma sentinței dela Târgul-Murășului, „Gazeta Transilvaniei“ a mai fost fericită cu alte trei procese nouă. La ordinul procuraturii, i-s'a făcut perchezitiile domiciliară în cauza alor trei articole: o felicitare apărută în numărul 86 al „Gaz. Tr.“ sub titlul: „Salut din America“; „O scrisoare

cătră Björnson“ de Dr. C. Maniu, publicat în numărul 95 și „Sărbători vesale“, articol-prim publicat în numărul 120...

Baritonul d-lui ministru de culte, contele Apponyi, înzadar va răsuna la congresul din Berlin, preamărind libertățile cetățenești din Ungaria. Cifrele aceste, cu glasul lor înduioșat, vorbesc mai convingător decât verva strălucită — și falsă — a marelui orator.

Alegerea de patriarh sârbesc Guvernul ungăr urmează înainte calea pe care a pornit din momentul în care a ajuns la cârmă: să le dovedească popoarelor nemaghiare din această țară că e mai șovinist decât toate guvernele ce i-au premers; că merită mai puțină încredere și respect decât toate guvernele cari au cârmuit până acum această țară cu disprețuirea legilor.

Nereușind să pună în scaunul de patriarh al bisericii gr. ort. sârbești pe omul său, episcopul Bogdanovici (care la alegerea trecută n'a intrunit un singur vot măcar), a casat alegerea episcopului Vârșetului Smejanovici și a publicat alegere nouă.

La 15 Septembrie s'a intrunit din nou congresul electoral, dar nu pentru a alege pe omul dorit de guvern, ci ca să dea guvernului o nouă palmă. Înzadar a fost toate terorizările guvernului, zadarnice toate promisiunile, — la alegerea ce-a avut loc în ziua de 19 Septembrie, candidatul guvernului n'a intrunit decât 3 voturi, față cu 40 de voturi câte a intrunit episcopul Neoplantei, Mitrofan Sevici, proclamat ales (S'au dat, în total, 70 de voturi: 3 pentru Bogdanovici, 27 pentru Nikolici și 40 pentru Sevici).

Calvarul bisericii sârbești nu s'a terminat, însă, cu această alegere. Nou alesul patriarh, episcopul Sevici, a renunțat la scaunul patriarhal imediat după publicarea rezultatului alegerii, iar comisarul regal, ministrul de justiție Günther, contrar dorințelor deputaților congresuali și în vădită contradicție cu legea despre autonomia bisericii sârbești, — a impus congresului datoria să procedeze la o alegere nouă în termen de trei zile.

Ținta urmărită de guvern prin dispoziția aceasta e vădită: să nu le lase deputaților congresuali timp să convină asupra persoanei noului candidat. Guvernul speră că va putea profita de momentul acesta pentru a desarmă o parte a opoziției sârbești, înduplecând-o să-și dea votul pentru Bogdanovici.

Și târgul a reușit: Bogdanovici a fost „ales“ cu majoritate de voturi. Condolențele noastre fraților sârbi...

Patru mii șapte sute de coroane. Ziarul „Lupta“ din Budapesta e nevoită să suprimă un număr pe săptămână, — în urma favorurilor ce ni-le ofere nouă, naționalităților nemaghiare, legea despre așa-numita „libertate de presă“.

Din ordinul procuraturii s'a sechestrat din garanția ziarului suma de 4700 coroane, — amendă ce i-s'a impus, în patru procese de presă, — în afară de 38 luni de închisoare...

Nemai dispunând de garanția întreagă cerută de lege pentru ziarele cotidiene, până la complectarea ei, va trebui să apară numai de 5 ori săptămânal.

Cronica rimată.

«Se cere...»

Azi, o vorbă e la modă

Pe cuprinsu 'ntregei sfere:

De întrebi ceva, răspunsu-i:

— Ce poțtești? Dacă se cere!...

Un amic, de patru zile

N'a mâncat, fiindcă, durere,

Trebue să-și ia cravate...

— Lux îți trebue? — Se cere!...

Prozatorul Igrec umblă

Pe la uși de ministere...

— De ce pupi atâtă mâna?

— Ce să faci... dacă se cere!...

Späthe a plecat la München

Ca să bea acolo bere...

— Nu puteai să bei la „Caru“?

— Nu puteam, fiindcă... se cere!...

La polemici, Iancu Scurtu

S'a luat cu domnu Stere...

— Vezi-ți, Scurtule, de treabă...

— Nu-mi văd, mă, fiindcă se cere!...

Am citit unui prieten

Versurile-mi efemere.

— Ce zici, face să le public?

— Asta, dragă... nu se cere!...

E. Victor.

clipă, văzând cu ochii... Mai degrabă se aseamănă cu malul unui lac atins de undele moi, săpat pe neștiute ani de-arândul până se prăbușește într'o uruitură surdă, sub piciorul ușurel al caprei care paște...

Băieții din prăvălii îi ziceau tinerei femei — multă vreme *domnișoară*, cunoscuții o alintau cu numele *femeia copilă*. Mai târziu, întreg orașul îi spunea *nevasta frumoasă*... În urmă o poreclise *femeia interesantă și tot frumoasă*... (Cei invidioși o numeau totdeauna *cochetă*).

Barbatul Olgei încăruntise și își lăsase barbă demult, iar prietenii de odinioară — sublocotenții sclivisiți și subțireii licențiați în drept — au ajuns cu vremea prefecti și ofițeri grași de stat major, ori urcicioși pensionari bătrâni... Când bieții bătrâni întâlneau pe Olga în drum, tresăreau uimiți și ridicau mirări din umeri...

— Nu se atinge vremea de-o astfel de femeie! N'o dau nici acum pe toată garda tânără...

Tinerii o judecau zâmbind:

— Odinioară trebue să fi fost foarte frumoasă...

Purtă haine cu totul moderne, umblă cu pași măsurati, avea talia sveltă și ochii strălucitori de bucurie.

— Colonele, pentru Dumnezeu, — să nu spui de când ne cunoaștem!

— Într'adevăr, mărturisește-ne odată frumoasă doamnă, de câți ani?...

— Ce-mi ceri nenorocitele? Nu știi că femeia e totdeauna de vârsta de care izbutește să pară?...

În lumina lampeii, cu deosebire când avea haina decoltată, avea înfățișarea unei regine. Umerii albi, brațele pline și strălucitoare ca marmura și în obraji gropițele cochete. Nici ziua, privită dela douăzeci de pași, nu părea mai mult de treizeci de ani... Numai aproape de tot, desluseai în locul gropițelor zâmbitoare, întretărirea unor crețe cari ofileau pelița obrazului...

Eră într'o după amiază plină de soare. Atunci s'a întâmplat povestea. Olga și-a descoperit de-asupra frunții o șuviță albă, groasă de trei degete. A simțit deodată un junghiu ascuțit în dreptul inimii, ochii i-s'au împăingeniți... Ceasornicul de pe mesuța de lângă pat își urmă înainte tic-tacul cu flegma lui perfidă...

Ce nebulie poate fi? Cum a putut îmbătrâni așa dintr'odată? Cu mulți ani înainte, când frumoasa femeie eră încă tânără, în vreme ce se pieptenă găsă câte-un fir de argint printre valurile negre, — și se lăudă prietenilor... Dar firele argintii se înmulțeau și Olga se socotea în drept să se apere împotriva acestui capriciu al naturii cu un săpun de păr, cu o pomadă colorată, căreia îi aplică de obicei epitetul de *inocentă*... Folosea această culoare și o părăsise numai de

trei săptămâni, de când o ușoară indispoziție o ținuse în pat... Acum, când s'a ridicat, și-a desfăcut cosițele grele în fața oglinzii și s'a îndreptat că părul ei frumos, cântat în versurile atâtor poeți, a încăruntit cu totul...

Coroana sură de păr, care-i alunecă pe frunte, i-a imprumutat de-odată o expresie ciudată, atât de străină. Și numai acum a observat ce-ar fi putut vede demult, dar n'a dorit să vadă, că în jurul gurii și în jurul ochilor se imbină un șir nesfârșit de crețe fine, ca firele unui văl de mătăasă... Deodată s'a simțit stăpânită de-o curiozitate crudă, de curiozitatea aceluia împărat nebnatec de odinioară care s'a așternut de viu în sicriu și și-a rânduie singur înmormântarea... Olga a incuiat ușa și și-a pregătit îngroparea: s'a îmbrăcat femeie bătrână.

Și-a spălat de pe față pudra de orez, și-a pieptănat părul cărunț pe tâmpile. S'a îmbrăcat fără corset într'o haină închisă de modă veche și pe cap și-a pus o pălărie cu funde de catifea. Când a ajuns în fața oglinzii, veșnicul suris i-a înghetat pe buze, și în pleoape îi strălucă o lacrimă... O, îngrozitor de bine reușise mascarada! Dorea să se îmbrace în hainele unei femei bătrâne și acum s'a convins, că e femeie bătrână...

E cu puțință, ca cineva din o femeie frumoasă, sărbătorită de toată lumea să devie fără aici o trecere femeie bătrână?

CRONICĂ ȘTIINȚIFICĂ.**Franța și navigația aeriană.**

De multeor, s'a crezut că domnia văzduhului e cucerită... Dar aerul invins, nu vrea să se dea bătut. Rezistă. Are nepăsarea care erva vează sfârșirile și prelungește experiențele. E capricios. Smulge balonul *Patrie* sau pe *Zeppelin* și le dă pradă vântului. E brutal: sfărâmand o helice, asvarle pe Orville Wright la pământ, distruge, rânește, ucide...

Și jocul urmează, decepționând și îngrozind, în amănuntele sale, enervând în fond, — fiindcă toată lumea știa că aerul va fi biruit odată.

Nicăieri nu se urmărește cu mai multă pasiune progresele frumoasei descoperiri, ca în Franța.

Lumea, când a văzut ce entuziasm extraordinar a produs în Germania, *Zeppelin-ul*, a vorbit de indiferența francezilor. Asta înseamnă că francezii n'au fost înțeleși. Ei nu se gândesc dacă invenția se va face în Franța sau aiurea; nu-și fac planuri ca prin descoperirea navigației aeriene să aibă o armă mai mult împotriva dușmanilor. Pațania dirijabilului francez *Patrie* a fost pentru unii, un subiect de bucurie gălăgioasă, grosolană. Când a ars *Zeppelin*, printr'o atențiune delicată, presa franceză a vorbit despre dezastru ca și cum l-ar fi suferit însăși Franța.

Un nou instrument de civilizație e pe cale să se nască!

„Așteptăm — scrie un ziar parizian — și nu ne interesează dacă Franța va fi aceea care va face ultimul pas, spre desăvârșire. Câtă vreme știm din câte mici descoperiri e făcută o descoperire mare, știm că tributului nostru i-se va recunoaște însemnătatea. *Recordul* e amuzant, dar e principal progresul. Și inima noastră îl iubește, nu pentru noi, ci pentru toți, și mai ales pentru el însuși...

Din Leibach se scrie că de câteva zile au avut loc conflicte între Sloveni și Germani, cece a făcut să intervie trupele. Intr'o seară trupele au fost lovite cu pietre de către manifestanți și au tras salve. Două persoane au fost ucise. Sunt patru răniți. Două persoane au fost rănite cu lovituri de sabie.

Olga stătea pe scaun, împreunându-și mâinile peste genunchi, și se gândea tristă la vremile de demult. Vieța i-a fost o primăvară, o primăvară pe care și-o prelungea într'un fel meșteșugit. Acum i-a atins obrazul răsuflatul de gheață al iernii și ea își cerea dela soartă vara și toamna pe cari nu le știa... Doar' nici nu i-a fost vieța vieată, decât o îndelungă pregătire pentru vieță. Și aducea aminte, cum totdeauna s'a pregătit pentru ceva, a așteptat ceva, deși nicicând nu se putea dumeri... Pe semne vre-o fericire din povești, pe care-o visă în pension și de-ale cărei speranțe nu se putea desface nici alături de bărbatul ei îmbătrânit și rece...

Dar în adevăr a îmbătrânit și nu mai este nici o scăpare? Dar dacă e numai o glumă urită împotriva căreia trebuie să protesteze și să se apere cu toată tăria? Și-a înțeles că și alții sunt tot astfel cu bătrânețea lor ca și dansa: nu vor s'o bage în seamă. Femei cochete și fete bătrâne cari își strâng în corset talia informă și sub a căror pălării cu viorele zămbesc fețe încrețite și moi; holtei bătrâni și fără dinți cari se plimbă pe stradă de braț cu băiețani de douăzeci de ani și-și chinuiesc de moarte, în sala de dans, bieteile oase horodogite. Cât de ridicoli sunt acești oameni! Și ce e mai grozav: fiecare râde de celălalt, dar nici unul nu crede că și el e de râsul lumii.

Din ultimul carnaval i-au mai rămas câteva amintiri dureroase. Acel băiețandri obraznici, cari

CRONICA LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ.

„**Să auzim**“ e titlul unei „colecțiuni de toaste la diferite ocazii“, apărută în editura librăriei Ciureu din Brașov.

La ce e bun Caruso, ne-o spune d-l Dionisie Stoica în „Gazeta de Duminecă“.

Știam până-acum că celebrul tenor are cel mai frumos glas din lume, câștigă parale multe, ciupește pe americance, își vinde imobilele ca să trăiască la Londra, e înșelat de nevastă, — dar nu știam că are darul să scoată praful din ochii oamenilor. Dar, „să auzim“ pe d-l Stoica:

„La două zile după excursiunea la Anina, am făcut cu artiștii: Bărnețu, Măruș și Crișan o excursiune la Tievantul-mare. Trecând prin Tievantul-mic ne-am oprit pe la părintele Aurel Popovici cunoscutul compozitor, și aici știți pe cine l-am auzit cântând? Pe Caruso în gramofon. Ca să vă faceți idei de acest tenor — ceice nu l-au auzit (adecă d-ta l-ai auzit? N. R.) — vă comunic efectul ce l-a avut asupra lui Bărnețu. Pe drum îi intrase un fir de praf în ochiu și se căsniră vre-o jumătate de ceas să-l scoată dar fără rezultat. Când l-a auzit însă pe Caruso cântând i-a dispărut firul de prav din ochiu“.

În aceiaș „Gazetă de Duminecă“ știți care e după părerea d-lui Stoica, menirea societății de teatru?

S'auzim!

„Trebuie deci ridicat steagul culturii adevărate românești, al culturii fericitoare, și implantat în mijlocul popoului. Trebuie combătute toate păcatele, ca astfel să ne putem întări. Să se abandoneze căsătoriile de probă și sistemul unui copil, să ne întărim truștele și sufletetește și să ne sporim numerice.“

Aceasta e misiunea Societății teatrale“.

Când domnul Stoica pretinde ca Societatea de teatru să devină... moașă, nu ne mirăm că anumiți doritori de bine ai neamului românesc pretinde secretarilor asociației să se urce'n turnul Sașilor, și să cheme cetitori pentru sala de lectură a Asociației!...

În „Adevărul“ din București, cetim scrisoarea pe care d-l Mihail Sturdza, unul din fiii arhimilionarului beizade Dimitrie Sturdza, fiul fostului domn al Moldovei, a trimis-o ziarului „L'indépendance Roumaine“.

Dieppe, 10 Sept.

Domnule director,

Azi abea am luat cunoștință de articolul dv. dela 4 Septembrie, relativ la părintele meu. Sunt surprins că ziarul dv. atât de bine informat, a lăsat să treacă în coloanele sale un articol atât de plin de inexactități. Nu e obicinuit în nici o țară din lume să se evalueze averea

se purtau atât de desghetăt în fața *femeii încă tot frumoase*, despre cari știau că-i prețuiește mai mult decât celelalte femei tinere... Cum a putut să-i suferă ea, care de altfel eră atât de mândră? Ca să pară tânără. Și de ce dorea să pară tânără? Ca să-i poată suferi... *

Bătea cineva la ușă. Eră bărbatul ei. Venea acasă. Olga i-a deschis. Bătrânul o învăluia în privirea lui uimită. Vedeă o schimbare a nevști-sa, dar nu putea spune ce. Intr'un târziu a prins în palmele lui mari obrazul curat al matroanei frumoase și i-a zis mulțămît:

— Cât de frumoasă ești azi, bătrânica mea! Olga i-a zămbit blând, cu ochii umezi de lacrimi:

— De azi înainte am să fiu tot așa frumoasă... *

Dintr'un carnet.

Intr'o crimă, de obicei marele vinovat e cel ucis: cât n'a trebuit el să chinuieșcă sufletul cuiva într'atata, încât să inarmeze mâna ucigașă!

— Înainte de a scrie ceva, mi-se pare că e tot ce-am produs mai bun, — spuneă un prieten. Dar dupăce sfârșesc, sunt incredințat că nu s'a scris nimic mai prost.*

Și când te gândești că sunt atâția oameni cari judecă după „intenții“!...

—e—

particularilor și fisul vă va face să vedeți numai decât că cifra de 150 milioane la care fixați averea prințului Dimitrie Mihail Sturdza e esențialmente fantezistă.

În ce privește „absenteismul“ pe care îl reproșăți făcându-i, în acelaș timp o imputare că și-a clădit un castel la Dieppe și în alte părți, *reți recunoaște că e foarte bine că a căutat țări mai civilizate ca România ca să-și clădească case de locuit, deoarece în aceasta din urmă țară, după revoluțiuni ca cea din Martie 1907, casele de locuit cele mai frumoase riscă prea mult să ajungă pradă flacărilor.*

„Omul trăește numai o viață, de aceea trebuie să dorească că ea să fie cât mai plăcută posibil. Se va înțelege, deci, de ce, deși rămânând bun patriot și iubindu-ți cu tandreță țara, preferi să locuești în altele.“

„Comptând pe curtenia dv. spre a vă ruga să înserați această scrisoare în locul în care ați făcut să apară articolul dv., vă rog să primiți, d-le director, salutările mele cele mai distinse“.

„Scrisoarea aceasta are nevoie de confirmare, atâta pare de stranie mentalitatea ce se desprinde dintr'ansa“, — scrie cu multă dreptate „Adevărul“.

Citind astfel de lucruri, noi Ardelenii rămânem pe gânduri, și nu știm dacă trebuie să mai regretăm dispariția aristocrației noastre... *

Românul din Ardeal e titlul unei reviste care începe să apară în București.

Ce-o mai fi și asta? *

Cum a asurzit Beethoven. În Londra, a apărut o biografie de a lui Beethoven de Alice M. Dichl, în care să spun multe fapte din vieța marelui compozitor în adevărata lor lumină. Comunicările sunt partea cea mai mare luată din istorisirile private ale unor oameni, cari au trăit aproape de Beethoven. Multe din ele sunt de tatăl autorei și de violinistul Leopold Iansa, care făcea parte din aleșii muzicanți, care proba quartetele încă după hârtia neuscata de scris. Cum a asurzit Beethoven ne spune după comunicările englezului Charles Neate, care a primit încredințarea din partea iubitorilor de muzică să invite pe Beethoven la Londra. Neate cercetă pe Beethoven la Wiena, și ca să poată înduplecă pe maistrul i-a amintit și aceasta, că specialiștii englezi ar întrece pe medicii germani, că în urma tratamentului lor au mai mari succese la boalele de urechi și îi va ușură surzenia sau chiar i-o va tămădui. Beethoven clătina din cap: „Nu, zise el, am consultat tot felul de medici, am ținut toate dietele și mijloacele prescrise. Eu n'o să mă mai tămăduiesc“. Am să-ți spun cum s'a întâmplat. Scriam la o operă. „Fidelio“? întrebă Neate. „Nu“ răspunse Beethoven, „nu eră Fidelio“. Aveam de lucru cu un tenor foarte plicticos și cu toane. Scrisesem deja două arii pe acelaș text, însă nici unu nu i-a plăcut și așa s'a întâmplat și cu a treia, pe care o a luat la el s'o încerce. Mulțămiam lui D-zeu, că mă scăpasem de el și puteam să mă apuc de alt lucru, pe care îl pusesem la o parte. Lucrasem strașnic, o jumătate de oră, când auzii o bătaie la ușe, pe care o recunoscul ca a tenorului. Am sărit dela masă cu o așa furie încât când a pășit în cameră, m'am aruncat pe podini, cum faci pe scenă“, (și ridică la asta brațele și gesticula furios, ca să arete ciuda lui), însă a căzut pe mâni“. Când m'am sculat am simțit că sunt surd și așa am rămas. Medicii ziceau că mi-am atacat nervii.

De ce nu s'a făcut Pietro Mascagni advocat. Tatăl renumitului compozitor al „Cavalleriei rustice“ un brutar cinstit, a fost foarte deprimat, când fiul său i-a spus într'o zi, că nu mai învață, că n'are chef și mai bine se apucă de muzică. „La nici un caz nu-ți permit, zise tata Mascagni, tu ai să te faci advocat și nu muzicant muritor de foame“. Însă Pietro a persistat în planul său și tatăl a trebuit să-l lase să plece. Au venit însă vremuri grele pentru compozitor, căci după ce s'a însurat, de multe ori, Mascagni nu știa de unde să ia o bucată de pâne pentru el și nevasta lui.

Când a compus opera „Cavalleria rusticana“ l-a ajuns o zi de adevărată desperare. „Din mine tot nu va eși nimic“, zise el la urmă, și aruncă notele operii scrise în cuptor. Din norocire manuscrisele n'au ars, pentru că nu era foc de-ajuns din lipsa de cărbuni.

Nevastă sa a scos manuscriptul carbonizat și la trimis la editorul Sonzogno în Milan. După câte-va săptămâni Mascagni eră cel mai renumit compozitor al Europei. Fiindcă să jenă să ceară un aconto dela editorul său, în ziua când a fost premiera „Cavalleriei rusticane“, Mascagni eră așa de sărac de nici un franc n'a avut să depezeze nevestei sale, vestea îmbucurătoare despre succesul avut. Tatălui său însă i-a scris: „Acum știi, de ce nu m'am făcut avocat“.

Fonduri culturale.

Intr'un articol publicat în „Țara Noastră“, Nr. 22 dela 25 Maiu v. a. c. am insistat pentru înființarea de *fonduri culturale* în toate comunele noastre bisericesti.

Cunoscând de-aproape împrejurările, în care trăiește poporul nostru dela sate; precum și nepăsarea ori neinteresarea cu care se tractează orice lucru de interes obștesc, am arătat totodată, cari sunt motivele pentru cari nici până 'n prezent n'avem fonduri, din cari la vreme de lipsă să ne putem ajutama.

Intre altele am zis: *In privința aceasta, autoritățile noastre bisericesti, din când în când, au și dat unele îndrumări și au îndatorat pe cei chemați, cu îndeplinirea acestora, ca multe altele, așa și această îndatorire, a rămas literă moartă... etc.* Apoi: *E de urgență dar, ca pe lângă fondul cultural general, să se înființeze fără de nici o deosebire, în toate comunele parohiale, sub cea mai aspră răspundere a celor chemați, câte un fond cultural parohial.*

Fără de nici o abatere, fondurile de nou înființate precum și cele existente, an de an să se augmenteze din felurite izvoare și la toate ocaziunile binevenite etc.

Acum în timpul din urmă, dela locul cel mai competent, s'a emis un *circular* către toate oficiile protopresbiterale și parohiale din arhidieceză, pe cari le îndatorează, a înființa în toate comunele bisericesti *fonduri parohiale*, iar pe cele existente să caute a le spori.

Deși, tocmai acum ar fi timpul cel mai potrivit, pentru a pune la cale înființarea acestor fonduri, totuși până 'n prezent, afară de oficiile parohiale, nimeni altul nu are cunoștință despre acel *circular* de mare însemnătate pentru viitorul nostru și tare mă tem că și acesta va rămânea literă moartă.

Temerea aceasta se explică prin faptul, că *circularul* nu prevede un *timp anumit*, până când ar fi a se înființa acele *fonduri parohiale*, ceea ce mult ar fi tras în cumpănă. Astfel, se vor afla mulți cari să se folosească de proverbul: „Lasă-mă să te las“. Prea multe sunt dovezile.

Știu apoi, și cunosc comune bisericesti, cari au deja fonduri parohiale, ale căror venituri însă, le folosesc preoții sub diferite titluri ce le compet.

Pentruca *fondurile parohiale*, ce se intenționează a se înființa, să nu se confunde cu fondurile parohiale de până acum, ar fi de dorit ca în această privință să se lămurească cauza.

Altminteri, urmându-se întru toate sfaturile și povețele date în *circularul* amintit, ne-am putea aștepta la rezultate uimitoare.

Rivnă și bunăvoință să fie și toate se pot. Poporul trebuie deșteptat și luminat, ca să înțeleagă și el glasul timpului în care trăim.

Cu cât mai curând vom începe, cu atât mai bine. A mai stă în nelucrare nu ne este permis și neînțelegând toți „duhul blândetelor“ e de lipsă a se aplica strictetea, severitatea și punctualitatea.

Numai așa se va putea ajunge la țința dorită.

VIEAȚA ÎN BUCUREȘTI.

Zile de toamnă. — Seri triste.

Nimic mai trist ca primele clipe ale sosirii toamnei! Și cu atât mai mult într'un oraș mare unde moohorala cerului ajunge și mai apăsătoare și mai nimicitoare.

Străzile-s aproape pustii în ceasurile când munca intensă domnește peste tot. Abia vre-un trecător scriburit în pardesiu se luptă cu ploaia, și cu vântul pe luciul trotuarului.

De o iei spre locurile de plimbare, spre grădinile și aleele, pe unde mai acum câteva zile acordurile metalice ale fanfarelor militare strângea lume multă, aceiaș tristetea te năpădește. Ba încă arborii chinuiți de vânt se sbat într'una, par'că ar vrea să se împotrivescă și nu pot face altceva decât să îndure tot, sfârșindu-o într'o tânguire. Și cu fiecare izbire a vântului, întâile semne ale sfârșitului, frunzele galbene cad în roiuri și-s susținute într'o goană nebună de vântul pizmaș.

De-alungul „Șoselei“, pe sub rugina arborilor, nu mai e nimeni. Numai câte un iubitor de singurătate, sau vre-un pictor setos de impresii nouă, străbate aleele deșarte prin care vântul aleargă în voie.

Iar din goana zării, dede parte, oști lungi de nori plumburii își trimit mereu cetașii vestitori de zile urite ce o pornesc alene dealungul cerului.

Și în asemeni clipe, când pustiu de afară îți umple sufletul de neliniște, par'că ți-e teamă de odăita ta, de aceleaș lucruri, de aceiaș pace și intunecie. Ai vrea să iasă soarele deodată, să-ți umple sufletul și casa de lumină, să te bucuri iar de prisosul lui de vieță...

Dar intunericul se lasă. Ploaia își cerne neliniștea în care cuprinde tot.

Iar nopțile sunt par'că și mai încărcate de tristete. Și nicăiri nu te poți duce, nu-i nici un loc unde să se poată trece câteva clipe mai lipsite de obișnuita banalitate a vieții de cafea sau berărie. Nici o orchestră bună nicăiri și până și bandele de lăutari par'că au dat faliment. Nimeni nu mai cântă.

Orhestrele de mai acum câteva luni: abia își încheie „sezonul“ prin stațiunile balneare, unde au fost toată vara. Iar bandele de lăutari au pribegit speriate de gălăgia infernală a „șantanelor“ instalate prin toate localurile unde „se făcea“ muzică.

Cine le-o aduce iarăș, cine o dă din nou muzica, clipe de petrecere mai frumoasă lumii bucureștene?

Dupăce plictiseala mântuitoare a străzii și a cafenelii te-a prins bine, dupăce ai colindat zadarnic căutând un prieten cu care să-ți omori uritul, la urmă cuprins de o reculegere cu care începi să te deprinzi, o iai spre casă, și dai în sfârșit de pace.

Ciudad e însă cum în totdeauna la începutul toamnei, în desorientarea aceasta ce-i cuprinde pe toți la dispoziția petrecerilor din grădini, nu se găsește nimeni care să facă ceva, să prinză lumea la petreceri mai puțin urite.

Au unii cinematograful. Dar atâtea scene picante, și atâtea ticăloșii date cu nerușinare de impresarii lipsiți de orice scrupul, îi fac pe atâția alții să nu se apropie de asemeni localuri de petrecere.

Și când ți-e silă să aziști la toate dandanele acestea de prost gust, când ți-e groază de lovituri cu satârul, sau de „evoluția unei pisici prin mașina de făcut cârnați“ mare scenă inocentă la Cinematograf —, atunci în lipsa cărei petreceri liniștite, ești silit să te resemnezi retrăgându-te în odăile de care ești sătul până în fundul sufletului.

N. Pora.

Patru zile în temniță.

— Amintiri din Constantinopole. —

Orice bun român se crede dator să-și scrie impresiile din Stambul.

Plecarea din gara de nord, sosirea la Constanța, amurgul pe mare, imbarcarea — de obicei pe vaporul Carol I — glumele „societății“, poezia nopții de vară, sgomotul valurilor, legănarea vaporului, amănuntele grațioase ale râului de mare, răsăritul grandios și în sfârșit extazul din fața Bosforului — toate sentimentele atât de variate și de nepotrivite, pe cari le stârnesc cele 15—16 ceasuri de drum, — sunt descrise cu o adorabilă preciositate de călătorul nostru.

Fie reporter de gazetă, fie membru în cutare societate comercială, fie elev de liceu, fie simplu voiajor, românul care-și scoate pașaport pe opt zile, aduce „din Orient“ o droaie de amintiri.

El a văzut fantastica lume a mahomedanilor bătrâni, cu fiuntea în pământ, a văzut orașul Califlor, a văzut crucea vechiului bizanț înfrântă de domnia semilunei; a tresărit de admirație în fața colinelor Bosforului; l-au spăimântat tunurile căscate ca niște guri de balaur, în toate tufișele de pe deal. Moscheele de marmoră, cu geamiile lor uriașe, palatele albe îngropate în frunzișul chiparșilor negri, cimitirele revărsate pe o coastă de deal, adâncea pace a bisericei sfânta Sofie „în altarul căreia tremură un glas de beduin“ — l-au impresionat adânc, i-au deșteptat în suflet credința adormită și l-au pus pe gânduri.

Lumina amurgului turbure, răvășită pe apele verzi, împodobite de curcubeie ale Cornului de aur, a furat-o în „amintirile sale“; a împrumutat majestoasa pace a inserării, ca să descrie Stambulul în amurg; în notele sale, vom auzi glasul unui hoge, răsunând de pe vârful cine știe cărei geamii depărtate; murmurul stâns al valurilor, imensul concert al câinilor-cerșitori, luminile vinete ale înopțării, și întreaga feerie a răsăritului de lună, atârnat deasupra acestor ținuturi din basme — le găsim în carnetul oricărui bun român, care și-a scos pașaport pe opt zile, „spre Orient“.

Ba unii cu fantezia mai săltăreată, au avut și aventuri romantice cu o cadână furată din haremul cine știe cărui pașă bătrân; într'un caic scump, românașul nostru — fie reporter de gazetă, fie membru în cutare societate comercială, fie elev de liceu sau simplu voiajor — a gustat, la sânul păgânei, toată poezia nopții orientale, sburând pe apele Dardanelor, spre țarmii plini de portocali înfloriți ai Levantului...

Eu sunt om cinstit, iubite cetitor, și n'am să-ți spun de astea. Am fost și eu în Constantinopole, dar n'am umblat cu catârul pe ulițele lui, nici n'am ascultat simfonia apelor instelate. Am fost în pușcărie, iubite cetitor, la un loc cu toți ucigașii din Anatolia, cu toate haimanale din apele turcești și cu toți omortorii de armeni din împărăția stăpânului meu Sultanul. Am mâncat pâinea uscată a unui brutar cu dinți rari și bătaia unui arap cu părul des; am dormit pe scândurile putrede ale pușcăriei, am băut apă galbenă și caldă, am plâns cu pumnii în ochi, am scrâșnit din dinți, am ridicat mâinile încleștate și am implorat toate trăznetele... noiei constituții, asupra putredei împărății a lui Abdul-Hamid...

Iartă-mă deci, că îți transcriu aici câteva din însemnările mele din Constantinopole.

Acum, când o vieță nouă a răsărit din trupul putred al țării pașahului, când avânturile nobile ale tinerilor turci au învins acolo, — ți-ar plăcea poate să ascuți spovedaniile unui biet creștin, care-a suferit patru zile de temniță în calitate de „tânăr turc“.

II.

12 Septembrie 1906.

Se simte de departe orașul... Pasările sunt mai dese, aerul nu mai e așa de tare. Un

stura lui de tinichea, o urmărește cu ochii să vadă în a cui mână e acum — și își numără paralele.

Bulgarul care a omorât doi diaconi își troznește degetele și tace; trei turci bătrâni, cari au ars hanul unui ghiaur din drumul Smirnei, stau de vorbă înțelepțește; arapul caută pricina unui albanez prost, cu ochii încrucișați, iar vr'o 5—6 băeți se joacă cu degetele și din când în când, își trag palme.

Numai cel care și-a omorât nevasta stă pe gânduri cu capul între genunchi — și plânge ca un copil.

Daniel Vodena.

Ce pierd naționalitățile?

Cine nu știe că pe cât populațiunile unui stat se măresc, pe atât și spiritul de conducere în acel stat, trebuie ținut de judecări drepte, de spirite cu desăvârșire mari.

Popoarele din Ungaria, în ultimile timpuri au luat un avânt frumos — li-s'au deschis orizonturi noi și senine.

Și armonia între conlocuitorii acestui stat nenorocit, prindea și ea a se înfiripă pe ici pe colo, a-și arăta din când în când roadele binecuvântate — fapt care ne întărea și ne îmbucură pe toți...

A venit administrația neroadă, cu ea odată și despotismul trufaș. Cualiția s'a instăpănit pe catapiteasma țării! Prostia întotdeauna mai aduce câte ceva!

Oamenii mici, cei cari au pus mâna pe destinele acestei țări, n'au văzut decât până la vârful nasului lor. Nechemății în orânduilele acestui Regat, au început prin a propaga un naționalism strâmb, lipsit de o cugetare serioasă.

Și astfel piatră necioplită peste altă necioplită piatră, depunându-se, s'a ridicat de stăpânitori de până astăzi, o schiloadă piramidă vremelnică, pe a cărui lespede bătătoare la ochi, stau scrise aceste semnificative cuvinte: „MAGHIARIZARE“...

Se putea începe altfel ideea de reforme în statul nostru și se putea căuta cu mai mare izbândă un alt punct luminător, dela care cu toți să ne așteptăm la ceva!

Nu s'a făcut!

Și cine cred guvernării noastre că va pierde din acest delicios „poker“ al lor? Naționalitățile sau ei? Țara sau buna orânduială? — Desigur toți câte ceva!

Naționalitățile însă, nu vor pierde decât pe acel scurt și fără de nici un preț timp, cheltuit în înțelegerea nouilor și nefolositoarelor legi de maghiarizare, votate.

Demetru Marcu.

ȘTIRI.

Expozițiile de poame și de copii ale „Reuniunii române agricole sibiene“. Precum ni se comunică, fruntașii comunei Avrig hotărâre au luat, ca expoziția a 5-a de poame, struguri și derivatele lor să se țină la 18 Octomvrie n. c. în Avrig, iar fruntașii din Poiana au stabilit termenul ținerii expoziției a 3-a de copii pe 14/27 Octomvrie c.

În „Ramuri“, din Craiova, colaboratorul nostru G. C. Ionescu scrie frumos despre cel din urmă volum al lui Al. Cazaban; „chipuri și suflete“.

Remarcăm o poezie a d-lui M. Săulescu. „În primăvară“:

*Mărunte flori și albe și albastre
Or fi având nădejdi ca ale noastre,
Vor fi iubind și ele ca și tine...
— Vezi, primăvara asta li-i amorul;
Li-o fi și lor, ca ție, atât de bine. —
Ori le-o munci, ca și pe tine, dorul;
Și ele-or plânge și-or suspina —
Zefirurile mi le-or legână,
Cum visele te leagână pe tine...*

„Viitorul“ din București scrie: Nu e nevoie credem, să ne alarmăm de orice exces de limbajiu ce vre-un funcționar ungar, mai mare sau mai mic, își permite la adresa țării noastre și a instituțiilor noastre celor mai scumpe.

Tocmai asta e deosebirea dintre noi Români și alții...

Știm să judecăm cu cumpătare lucrurile și oamenii, nu cădem în crize de isterie acută, și nu suntem niște halucinați cari văd pretutindeni primejdii de stat.

De aceea nu luăm în tragic nici afirmarea cutărui procuror maghiar că Românii de peste munți completează cu regele în contra Maghiarilor.

Dacă prin cuvântul rege înțelege pe Suvranul nostru — căci e posibil să fie vorba de regele Ungariei — afirmarea e mai mult ridicolă decât necuviincioasă.

Holera se întinde în Rusia din ce în ce mai amenințătoare.

Săptămâna trecută au fost în Petersburg în cartiere 1456 de cazuri de holeră, dintre cari 439 decese. Dela începutul epidemiei, adevă delă 6 Septemvrie st. n., au fost 1653 de cazuri și 492 decese. În celelalte districte, în săptămâna trecută au fost 3392 de cazuri și 1377 decese. În totalitate în Rusia dela începutul epidemiei au fost 10,359 de cazuri și 4633 decese.

În Turcia, demonstrațiile funcționarilor concediați se repetă mereu. Ele sunt îndreptate în contra lui Kiamil pașa marele vizir, ministrul de interne Hakki Bey și ministrul muncii Koradunghian.

Se zice că din această pricină cabinetul e silit să se retragă; cu toate acestea până la deschiderea parlamentului nici o schimbare nu se va face în guvern.

Un incident bulgaro-turc eră pe cale să izbucnească zilele trecute, fiindcă la o consfătuire diplomatică, n'a fost invitat și agentul diplomatic al Bulgariei, Geschow. Acum, se anunță că afacerea Geschow este pe cale de rezolvare; Poarta nu a voit nici odată să offenseze pe Bulgaria. Ministrul de externe a fost nevoit, din cauza noului regim, să lucreze altfel și să ție cont de opinia publică. Bulgaria de altfel a lucrat corect și prudent nefăcând reclamațiune. Numai

jurnalele din Constantinopol și din Sofia ar fi exagerat incidentul. Poarta are simpatii pentru Bulgaria; Bulgaria poate trimite ca agent diplomatic chiar pe Geschow, care va fi bine primit.

Astfel ziarul „Den“ cunoscutul organ rusofil din Sofia, care se știe că se întreține cu fondurile „departamentului aziatic“ și se inspiră din cercurile panslaviste din Moscova și Petersburg, comentând știrile după cari Turcia voeste să trateze pe Bulgaria după cum tratează și Egiptul, scrie:

„Conflictul devine din ce în ce mai serios și poate să aducă pe cele două țări vecine la extremități foarte periculoase.

„Noi cu nici un preț nu ne vom resemna să fim tratați cu o măsură care, după ce distruge toate progresele și avantajile ce am câștigat până azi pe lângă toate țările, apoi nu-și găsește justificarea nici în tratate, cari regulează poziția internațională a Bulgariei. Iar dacă, cu toate acestea turcii se vor încăpățina a nu cedă, atunci este foarte ușor ca lucrurile să ajungă la un conflict armat.

Excursionistii turci au vizitat Constanța și după aceea Bucureștiul.

La gară au fost primiți de d-l Sefa bey ministrul Turciei la București însoțit de tot personalul legației și consulatului, precum și de membrii coloniei otomane din capitală.

Ei au vizitat mai multe instituțiuni din capitala României.

Un cizmar nebun a ieșit pe străzile orașului Nuoro (Italia) din Sicilia cu un revolver încărcat, și a tras asupra primului trecător care din întâmplare eră deputatul Vinna. Acesta a căzut grav rănit. Nebunul a lovit apoi un alt trecător care a murit și în sfârșit și-a tras sieși un glonte în inimă.

Nebunul a murit și el.

Din toată lumea. M. S. Impăratul a plecat la Vesprim, pentru a lua parte la manevrele din acest ținut.

— Trei mii de locuitori ai Alsaciei și Lorenei au vizitat zilele trecute expoziția franco-ingleză din Londra.

Proprietar-editor: OCTAVIAN GOGA.
Red. responsabil: LA ZAR DEVAN.

Banca de asigurare

„TRANSSYLVANIA“

— din Sibiu —

— întemeiată la anul 1868 —

în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5 (edificiile proprii).

Fonduri de întemeiere și de rezervă 2.161.399-11 cor.

asigurează în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și exploziune,
edificii de ori-ce fel, mărfuri, mobile, vite, produse economice etc.

asupra vieții

în toate combinațiile: capitaluri pentru cazul morții, asigurări de zestre, de copii, de studii, rente pe viață etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală.

Asigurări pe spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului scadent la decedare.

Valori asigurate contra incendiului:
95.816.412 — coroane.

Capitaluri asigurate asupra vieții:
9.882.454 — coroane.

Dela întemeiere s'au solvit:

pentru despăgubiri de incendii 4.484.278-83 coroane,
pentru capitaluri asigurate pe viață 4.028.113-12 coroane.

Oferte și orice informațiuni se pot lua dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei Nr. 5, etagiu I, curtea I, și la agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița, Cluj și Oradea-mare, dela subagenții din toate comunele mai mari.